

menvellet kræver det. I Overensstemmelse hermed hedder det igen i Matzens Tingsret: „Saa meget er imidlertid klart, at Pl. af 1801 ikke kan have betragtet denne Bestemmelse som en virkelig Undtagelse fra Reglen, da den netop fremhæver Fdg. af 13de December 1793 som en af dem, hvis Bestemmelser ere byggede paa den Grundsætning, at Ejeren, som tilpligtes til at afstaa sin Ejendom, bør have billig og fuldkommen Erstatning, og Forholdet maa derfor opfattes paa den Maade, at det paagældende Materiale *ikke* anses som underkastet vedkommendes Ejendomsret anderledes end med den Indskrænkning, at det offentlige kan tilegne sig det eller overlade deraf til andre, naar det maatte behøves.“ Omtrent det samme siger Professor Torp i sin Tingsret.

Og det er ikke blot i Videnskaben, mine Herrer, at dette altsaa er fastslaet, at man ikke paa Grundlovens § 82 kan bygge en Paastand om, at den private, der tilpligtes at afstaa Vejmateriale, skal have Erstatning, men det har ogsaa Lovgivningen atter og atter vedkendt sig. Det vil jo ikke være tilstrækkeligt, at jeg i saa Henseende henviser til Lovgivningen forud for Grundloven, men der er ogsaa Eks-empler nok i den Lovgivning, som ligger senere, paa, at Lovgivningsmagten har betragtet det som givet — jeg gaar nemlig ud fra, at den ikke har villet bryde Grundloven — at der ikke i Grundlovens § 82 laa nogen saadan Ret for den private. Jeg minder først om en Del Lovbestemmelser, som alle ere nævnte i Bemærkningerne til det foreliggende Lovforslag. Der er for det første Loven af 15de Maj 1868, som jeg nævnte før efter Matzens Statsret. Den gaar ud paa, at det skal være tilladt til Vedligeholdelse af Statens Jærnbaner at ekspropriere de samme Genstande, som det ifølge den gamle Vejforordning af 1793 er tilladt at ekspropriere til Landeveje, dog at der for Sten skal gives fuld Erstatning, men ikke for det øvrige. Det siger Loven af 1868. Altsaa den Gang har man ikke ment, at det stred mod Grundloven at tillade Statsbanerne at tage disse andre Ting, afset fra Sten, uden at give mindste Erstatning derfor. Noget lignende gælder ifølge Loven af 12te April 1889 om Udvidelse og Forandringer af Statsbanerne. Den optager den gamle Regel fra Loven af 5te Marts 1845 om Ekspropriation til Anlæg af Jærnbaner og gør den anvendelig her, og denne gamle Regel i Loven af 5te Marts 1845 gaar ud paa, at man til Anlæg af Jærnbaner kan

tage det, man ifølge den gamle Vejforordning kunde tage til Anlæg og Vedligeholdelse af Landeveje, og tilføjes saa, at hvor ikke ethvert Spørgsmaal om Erstatning falder bort, fordi der er tilstrækkelig meget af det, der kan Ekspropriationskommissionen give vedkommende en billig Erstatning. Dette er det, som gentages i Loven af 12te April 1889, og som ogsaa gentages i en saa ny Lov som den, vi vedtog i Fjor, nemlig Loven af 18de December 1897 om Udvidelse og Forandring af private Baner. I alle disse Tilfælde har man altsaa tilladt Ekspropriation i vidt Omfang til Baner uden i mindste Maade at hentyde til, at Grundlovens § 82 bandt Rigsdagen i Henseende til Spørgsmaalet om, hvad Erstatning der skulde gives. Jeg skal endvidere nævne en Forordning, som ikke findes omtalt i Bemærkningerne til Lovforslaget, fordi den ikke vedkommer Borttagelse af Vejmateriale, men som dog i Principet indeholder det samme, nemlig Loven af 20de August 1853 om Grundafstaaelse til Biveje. Hvis nemlig Grundlovens § 82 var anvendelig her, maatte det være givet, at naar man tillod Ekspropriation af Grunde til Bivejes Anlæg, saa skulde der gives fuld Erstatning. Men det er ikke det, som Loven af 20de August 1853, § 1 i Slutningen, hjemler; den opstiller det nok som Regel, at der skal gives Erstatning, men saa siger den: „Der vil ingen Erstatning kunne fordres, naar det bevises, at det Areal, der skal afgives, ved Udskiftning har været udlagt til Biveje“. Ærede Medlemmer ville altsaa se, at naar det blot en Gang for 50 Aar siden eller længere tilbage ved Udskiftningen har været udlagt til Biveje, skal der ingen Erstatning gives, selv om der maaske senere er vundet Hævd paa det Areal, hvorpaa den udskiftede Bivej laa. Det kan være 50 Aar siden, den var synlig; den kan være pløjet op, saa at den Ejer, der nu har købt og besidder Ejendommen, ikke aner dens Tilværelse og efter Loven har vundet Ejers Rettigheder gennem Hævd. Desuagtet staar der, at han skal ikke have nogen Erstatning, naar det og det har været Tilfældet. Med andre Ord, man har den Gang været klar over, at Grundlovens § 82 ikke kom til Anvendelse, hvor man til offentlige Øjemed som dem, der her er Tale om, tog privat Ejendom.

Jeg tror altsaa, man maa blive staaende ved, at Grundlovens § 82, som Udvalget i Fjor tog sit Standpunkt i, ikke hjemler vedkommende private noget Krav paa Erstatning for de Ting, der her er